

'HET IS TIJD OM DOOR TE PAKKEN'

Beschermen van mens en milieu door continue verbetering van de VGM-prestaties', zo luidt het tweede punt van de Responsible Care Global Charter (zie kader). "Het is goed dat de chemische industrie zich gecommitteerd heeft aan een programma waarmee zij probeert goed voor haar omgeving te zorgen", zegt Bas Eickhout, Euro-parlementariër voor GroenLinks. "In die zin ben ik blij met Responsible Care." Dat vindt ook Axel Pel, hoofd Reguleren Industrie bij DCMR Milieudienst Rijnmond. "Heel lang geleden had je hier in de Rijnmond smogdagen. De lucht was, met name door de SO₂-uitstoot, zo slecht dat scholen werden opgeroepen dicht te blijven. Sindsdien zijn er op het gebied van milieu enorme verbeteringen geboekt." Maar daarmee is Responsible Care nog lang niet 'klaar', vinden zowel Eickhout als Pel. Zo is er wat betreft het vierde punt van de Global Charter, 'Beïnvloeden van businesspartners', volgens Pel nog werk aan winkel. "Het zou mooi zijn als je vanuit de Responsible Care-gedachte de zwakke broeders meer aanspreekt, in de eerste plaats binnen de eigen branchevereniging, maar ook in naastgelegen branches. Uiteindelijk word je toch

als één sector gezien. Door ook bedrijven die geen lid zijn van de VNCI erbij te betrekken, duw je de hele branche de goede kant op."

Incidenten

Volgens Egbert Schellenberg, bestuurder FNV Proces-industrie, moeten we oppassen met zelfgenoegzaamheid. "Hoeveel Responsible Care in vijftientig jaar ook voor elkaar heeft gekregen, er zijn nog steeds te veel milieu- en veiligheidsincidenten. Ook bij bedrijven waarvan je de indruk hebt dat ze alles op orde hebben. Zoals bij Shell Moerdijk. Ik had zo'n incident daar nooit verwacht, omdat ik echt dacht dat dit bedrijf alles goed voor elkaar had. Dan ga je twijfelen of het overall wel goed op orde is. Uit het laatste OvV-rapport, naar aanleiding van Odfjell, blijkt ook dat er nog tekortkomingen zijn in de beheersing van de veiligheid bij BRZO-bedrijven. En het aantal *near misses* blijft hoog. Als ik een advies mag geven aan de chemische industrie: luister meer naar de werkvloer. Ik hoor tijdens ledenvergaderingen regelmatig dat operators hun ervaringen rapporteren, maar dat het management er niets mee doet. Gisteren nog hoorde ik bij een bedrijf een heel verhaal over wat er

BAS EICKHOUT (GROENLINKS)

'Ik wil graag naar een proactieve agenda'

Responsible Care bestaat 25 jaar. Dankzij het programma heeft de chemische industrie haar VGM-prestaties fors verbeterd. Maar dat is niet voldoende, vinden DCMR, GroenLinks en FNV. "Je moet ook nadenken over hoe je jezelf positioneert ten opzichte van de toekomstige uitdagingen."

Tekst: Igor Znidarsic

allemaal fout gaat in het onderhoudsbeleid. Maar er wordt niet naar geluisterd. Omdat het beleid nu eenmaal anders is of omdat het een kostenkwesie is."

Energietransitie

Wat betreft het zesde punt, 'Bijdragen aan duurzaamheid', is de chemie volgens Pel wel "voorzichtig stappen aan het zetten", maar liggen er "nog veel uitdagingen richting de toekomst" en zou het "sneller" moeten. "Het tempo van de veranderingen in de energietransitie is voor iedereen lastig bij te houden, ook voor de chemische industrie. Toch verwacht ik juist van de chemische industrie een voortrekkersrol. Die zie ik nu niet. Door hier een grote sprong voorwaarts te maken kan de chemie laten zien hoe serieus zij Responsible Care neemt", aldus Pel, die deelnam aan de Responsible Care Stakeholderdialoog in 2015. "Op het gebied van milieu en veiligheid is de afgelopen tijd grote vooruitgang geboekt. Nu is het tijd om door te pakken, ook op het gebied van duurzaamheid en de energietransitie."

Bas Eickhout, die scheikunde en milieukunde heeft gestudeerd, gaat nog een stap verder. "Vijfentwintig jaar geleden was het, vanwege een aantal grote incidenten, ►

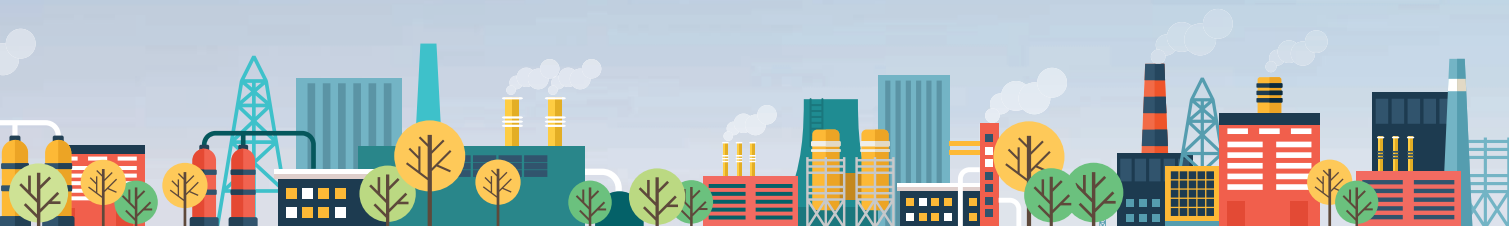
AXEL PEL (DCMR)

'Er liggen nog veel uitdagingen richting de toekomst'

RESPONSIBLE CARE

Responsible Care (RC) is een wereldwijd initiatief van de chemiesector, gericht op het continu verbeteren van de prestaties op het gebied van veiligheid, gezondheid en milieu (VGM). In 2014 kwam de International Council of Chemical Associations (ICCA) met een update van de Responsible Care Global Charter. Bedrijven die het ondertekenen laten daarmee weten gevolgd te geven aan de volgende zes punten:

1. **Een corporate leiderschapscultuur**, gericht op het proactief ondersteunen van veiligheidsmanagement via het wereldwijde Responsible Care-initiatief.
2. **Beschermen van mens en milieu** door continue verbetering van de SHE-prestaties, de beveiliging van onze faciliteiten, processen en technologieën en door continu te verbeteren op het gebied van productveiligheid en *product stewardship* in de hele keten.
3. **Versterken van managementsystemen** door deel te nemen in ontwikkeling en implementatie van circulair geïntegreerde, gedegen en risicogebaseerde wetgeving en best practices.
4. **Beïnvloeden van businesspartners** om het veilige beheer van chemische stoffen binnen de eigen werkprocessen te promoten.
5. **Verenigen van stakeholders**, begrijpen en reageren op hun zorgen en verwachtingen voor veiligere werkprocessen, producten en de open communicatie over de prestaties en producten.
6. **Bijdragen aan duurzaamheid** door verbeterde prestaties, grotere economische kansen en de ontwikkeling van innovatieve technologieën en andere oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen.

noodzakelijk om een minimumstandaard af te spreken. Maar dat is een defensieve agenda. Ik wil graag naar een proactieve agenda. We hebben nieuwe uitdagingen, die ik samenvat als schaarste aan grondstoffen. Je moet als chemische industrie niet meer alleen nadenken over vermindering van de omgevingsdruk, maar ook over hoe je jezelf positioneert ten opzichte van de transitie naar een duurzame economie. Ik zie hierin grote verschillen tussen bedrijven, met DSM als duurzame koploper en de rest grotendeels nog leunend op fossiele grondstoffen. Hierin zou de chemie veel progressiever en proactiever kunnen optreden.”

Eickhout begrijpt ook niet waarom de VNCI tegen apart beleid op duurzame energie is en alleen stuurt op broei-

kasgasreductie en CO₂-prijs. “De chemische industrie doet zichzelf hiermee tekort, want als er één sector gaat profiteren op energiebesparing is dat de chemie. Denk alleen al aan isolatie van huizen, een enorme markt. Toch houdt de VNCI dat in Brussel tegen. Responsible Care betekent – als je de term letterlijk neemt – ook meedoen aan het vormgeven van die toekomstige economie. Ik vind het jammer dat het RC-programma hierin geen ontwikkeling heeft doorgemaakt en alleen bij die defensieve agenda is gebleven.”

Transparantie

Pel geeft ook de transparantie een onvoldoende. “We hebben de afgelopen jaren een flinke discussie gehad

‘CHEMISCHE INDUSTRIE HEEFT EEN NATUURLIJKE MAXIMALE SNELHEID’

Ik ben blij met deze opbouwende kritiek”, zegt VNCI-directeur Colette Alma. “Responsible Care is inderdaad niet ‘af’. Het is een continu verbeterprogramma, waarmee we ook de komende 25 jaar de prestaties op het gebied van veiligheid, gezondheid en milieu blijven verbeteren en ervoor blijven zorgen dat er veilig met chemicaliën wordt gewerkt. Wereldwijd. We zijn heel blij dat China en India zich recent hebben aangesloten. Uiteindelijk moeten zo veel mogelijk landen dat doen.

Ook wat dit betreft zijn we nog lang niet klaar.”

Dat er te veel **milieu- en veiligheidsincidenten** zijn, daar is Alma het volledig mee eens. “Ook de VNCI vindt dat het aantal nog verder omlaag moet. Daarvoor hebben we samen met de overheid en de wetenschap het programma Duurzame Veiligheid 2030 opgezet, dat ervoor moet zorgen dat hardware, de procedures en de cultuur in orde zijn. Het streven is nul incidenten.” De **zwakke broeders aanspreken** hoort daar ook bij. Het

Responsible Care Dashboard, waarmee lidbedrijven hun prestaties kunnen vergelijken met het gemiddelde van de sector, maakt nu duidelijk welke bedrijven minder goed presteren. “Met de 10 procent minste performers gaan we aan een verbeterprogramma werken, zo hebben we afgesproken”, aldus Alma. Met de ‘naastgelegen branches’ is enkele jaren geleden Veiligheid Voorop opgezet, met daarin ook diverse tools voor het verbeteren van de veiligheid in de keten. “Daar zijn we nu, samen met de direct betrokkenen

met onder meer de VNCI over de publicatie van de samenvattingen van de BRZO-rapporten. Wij zijn voor openheid over de zaken die we bij onze inspecties constateren, uiteraard met de nodige zorgvuldigheid en de juiste procedures en waarborgen. De zorg van onder andere de VNCI was dat het mogelijk schadelijke effecten zou hebben voor bedrijven en dat het tot onrust ging leiden. De VNCI is uiteindelijk wel akkoord gegaan, maar met de nadruk op uiteindelijk.”

Een groot minpunt van Responsible Care vindt Eickhout dat bedrijven die zich niet houden aan de principes ervan daar niet op aangesproken kunnen worden. “Om het Responsible Care-logo te mogen voeren moet een bedrijf zich aan een duidelijke set regels houden, maar

EGBERT SCHELLENBERG (FNV)

‘Het aantal near misses blijft hoog’

als een bedrijf daar lichtzinnig mee omgaat is er geen mogelijkheid tot sancties, dat zo’n bedrijf bijvoorbeeld niet meer het logo mag voeren. Ik zou pleiten voor een wat steviger aanpak hierin. Dat is ook belangrijk voor de partijen die het wel goed doen, want imagoschade voor de hele sector heb je zo.” ■

branches, hard mee aan de slag.” Ook belangrijk is **goede communicatie tussen senior management en werkvloer**. “Een tool in de *Self Assessment Questionnaire* in Veiligheid Voorop monitort de verschillen in perceptie tussen werkvloer en senior management, om er vervolgens indien nodig actie op te ondernemen. Ook is in Veiligheid Voorop het aantal senior management inspecties van de werkvloer een parameter. Het issue zit dus op ons netvlies.” Wat betreft de roep om **meer transparantie** zegt Alma dat het initiatief om de samenvattingen van inspectieresultaten te publiceren van de VNCI komt. “Natuurlijk was er daarna nog discussie over hoe die eruit zouden moeten zien, maar het voorstel kwam van ons.”

Over de **energietransitie** zegt Alma dat de achterban het behalen van ‘Parijs’ heeft onderschreven. “Daar

is geen discussie over.” Maar om de goede stappen te kunnen zetten is ook het juiste raamwerk nodig, met condities zoals een solide ETS-systeem en een goede samenwerking met de overheid. Alma: “Onze lidbedrijven zouden ook sneller willen. Maar de chemische industrie is een kapitaalintensieve industrie, niet erg wendbaar. Je moet op de lange termijn plannen. Er zit een natuurlijke maximumsnelheid op.”

De chemische industrie zal volgens Alma nog lange tijd fossiele grondstoffen nodig hebben. “In de tussentijd kan de sector wel fors decarboniseren, door *carbon capture, storage and utilisation* en technieken om koolstof op te slaan. Uiteindelijk gaat het niet om de grondstoffen, maar om de CO₂-uitstoot. Die moet omlaag. Om te decarboniseren zal de industrie meer energie moeten gebruiken. Als je producten niet meer uit fossiele grondstoffen maar deels uit bio-

massa of CO₂ produceert, kost dat meer energie, want in biomassa zit minder energie dan in olie. Als je dezelfde producten maakt, moet je ergens de extra energie vandaan halen. Daarom vinden we het niet goed om op energie-efficiency te sturen. Netto minder CO₂, daar gaat het om.”

Sancties kent Responsible Care inderdaad niet. Wel is het zo dat als een bedrijf weigert om zich te **committeren aan Responsible Care**, het geen lid van de VNCI kan worden. Ook aan het voeren van het RC-logo zijn regels verbonden. Alma: “Het gaat niet om zware sancties, maar er zit wel drang achter. Gelukkig is in Nederland een bedrijf nog nooit verboden om het logo te voeren, in het buitenland wel. Maar uiteindelijk wil je de meeste partijen erbij houden, want als je ze uitsluit heb je er geen invloed meer op.”

